

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Altmış birinci İnikat

28.IV.1958 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	310:311	5. — Muvakkat Encümen teşkili	313
2. — Havale edilen evrak	311:312	4. — Maarif Encümeni Reisliğinin, Türkiye ve Orta - Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü Teşkilât kanunu lâyihasını gö- rüşmek üzere Muvakkat Encümen teşki- line dair tezkeresi (3/213)	313
3. — Yoklama	312	6. — Müzakere edilen maddeler	313
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umu- miyeye mâruzatı	312	1. — İmar ve İskân Vekâleti kuruluş ve vazifeleri hakkında kanun lâyihası ve Nafia, Dahiliye ve Bütçe encümenleri maz- bataları (1/128)	313:324
1. — Başvekil Adnan Menderes'in, Uzak - Doğu'ya yapacağı seyahat dola- yısıyla avdetlerine kadar, Başvekilliğe Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in ve refakatinde bulunacak Hariciye Veki- line Dahiliye Vekili Dr. Namık Gedik'in, Basın - Yayın ve Turizm Vekiline de Dev- let Vekili Emin Kalafat'ın vekillik ede- ceklerine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/210)	312	7. — Sualler ve cevaplar	324
2. — Yurt dışına gidecek olan Ziraat Vekili Nedim Ökmen'in dönüşüne kadar kendisine, Devlet Vekili Muzaffer Kur- banoğlu'nun vekillik edeceğine dair Ri- yaseti Cumhur tezkeresi (3/211)	312:313	A — Tahrirî sualler ve cevapları	324
3. — «Su mahsulleri kanunu lâyihası» nın iadesine dair Başvekâlet tezkeresi (1/122, 3/212)	313	1. — Çankırı Mebusu Kâmil Tabak'ın, Çankırı içme suyu tesislerinin ikmali hu- susunda ne düşünüldüğüne dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in tahrirî ce- vabı (7/78)	324:325
		2. — Malatya Mebusu Kâmil Sürenkök'- ün, Darende kazasının Kuluncak nahiye merkezinde pazar yeri yaptırılmak mak- sadiyle istimlak edilen mahalde satılan dük- kân yerlerine dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in tahrirî cevabı (7/103)	325:326

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Devlet Orman İşletmeleri mütedavil sermayesinden mütevellit kârın Orman Umum Müdür-lüğü müllhak bütçesine devri hakkındaki kanun lâyihası, Başvekâletin talebi üzerine gerive-rildi.

İmar ve İskân Vekâleti kuruluş ve vazifeleri hakkındaki kanun lâyihasının birinci maddesi aynen, ikinci maddesi tadilen kabul edildi.

Alınan karar gereğince 28 Nisan 1958 Pa-

zartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili
Kayseri Mebusu
Fikri Apaydın

Kâtip
Zonguldak Mebusu
Mustafa Saraç

Kâtip
Kayseri Mebusu
Hakkı Kurlmel

Sualler

Şifahi sualler

1. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, Kocaeli Valisinin, Körfezde küçük gemilerin çalıştırılmalarının tehlikeli olacağı hakkında alâkalılara başvurduğunun doğru olup olmadığına dair şifahi sual takriri Münakalât Vekâletine gönderilmiştir. (6/127)

2. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, İzmit gazetelerinin, Körfezdeki vapurların istiap haddinden fazla yolcu aldıkları hakkında yaptıkları neşriyatın dikkate alınıp alınmadığına dair şifahi sual takriri Münakalât Vekâletine gönderilmiştir. (6/128)

3. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, İzmit körfezindeki kazadan evvel Deniz Binbaşısı İhsan Metiner'in, Denizcilik Bankasının dikkatini çektiği hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığına dair şifahi sual takriri Münakalât Vekâletine gönderilmiştir. (6/129)

4. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, Üsküdar vapuru kaptanına hareket etmemesi hakkında Liman Reisliğince emir verildiğinin doğru olup olmadığına dair şifahi sual takriri Münakalât Vekâletine gönderilmiştir. (6/130)

5. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, Gölük Deniz Hastanesi Başhekiminin, Üsküdar gemisinin tehlike arz ettiğine dair bir müracaatı olup olmadığı hakkındaki şifahi sual takriri Münakalât Vekâletine gönderilmiştir. (6/131)

6. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, Üsküdar vapurunun Marmara'da ve İzmit Körfezinde çalışmayacağı hakkındaki beyanların doğru olup olmadığına dair şifahi sual takriri Münakalât Vekâletine gönderilmiştir. (6/132)

7. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coş-

kun'un, fazla yolcu almak için «Üsküdar» vapuru ile diğer bâzı şehir hattı vapurlarına ilâveler yapıldığının doğru olup olmadığına dair şifahi sual takriri Münakalât Vekâletine gönderilmiştir. (6/133)

8. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, İzmit körfezinde ve İstanbul şehir hat-tında işliyen vapurlardan miadını doldurmuş olanların tasfiyesine ve istiap hadlerine dair şifahi sual takriri Münakalât Vekâletine gönderilmiştir. (6/134)

9. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, Denizyolları İşletmesi idarecilerinin meslekî durumlarına dair şifahi sual takriri Münakalât Vekâletine gönderilmiştir. (6/135)

10. — Burdur Mebusu Âlim Sipahi'nin, Yeşilova kazasının Sultanpınarı mevkiinde inşasına teşebbüs edilen verem hastanesine dair şifahi sual takriri Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine gönderilmiştir. (6/136)

11. — Çankırı Mebusu Dursun Akçaoğlu'nun, antibiyotiklerle diğer bâzı ilâçların temin ve tevzii hususunda ne gibi tedbir alındığına dair şifahi sual takriri Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine gönderilmiştir. (6/137)

12. — Tokad Mebusu Mustafa Lâtifoğlu'nun, Tokad'da mebusların bâzı partililerle lokantada yemek yemelerine valilikçe mümanaat edildiği hakkındaki şikâyet üzerine ne muamele yapıldığına dair şifahi sual takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (6/138)

13. — Çankırı Mebusu Dursun Akçaoğlu'nun, sağlık müesseseleri ve yatak adedinin ihtiyaca kâfi gelip gelmediğine dair şifahi sual takriri Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine gönderilmiştir. (6/139)

14. — Tokad Mebusu Faruk Ayanoglu'nun, İşçi Sigortaları Kurumu hastanelerinde derin radioterapi yapan servislerin mevcud olup olmadığına dair şifahi sual takriri Çalışma Vekâletine gönderilmiştir. (6/140)

Tahrirî sualler

1. — Gümüşane Mebusu Sabahattin Kadirbeyoğlu'nun, 1939 - 1953 kira rayiçlerinin takdiri maksadiyle 1954 - 1957 yılları arasında İstanbul ve Ankara belediyelerine yapılan müraعاتların miktarına dair, tahrirî sual takriri, Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/128)

2. — Konya Mebusu Ali Saim Kaymak'ın,

tevzi tâbi mallardan 1 . I . 1957 den 31 . III . 1958 e kadar ne kadar ithalât yapıldığına ve bunların nasıl tevzi edildiğine dair tahrirî sual takriri Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (7/129)

3. — Kayseri Mebusu Ali Rıza Kılıçkale'nin, elektrolit bakır sanayii hakkındaki tahrirî sual takriri, Sanayi Vekâletine gönderilmiştir. (7/130)

4. — Tokad Mebusu Faruk Ayanoglu'nun, İşçi Sigortaları Kurumu İstanbul Şube Müdürlüğünün ne için lâğvedildiğine dair tahrirî sual takriri Çalışma Vekâletine gönderilmiştir. (7/131)

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Lâyhalar

1. — Atom enerjisi hammaddeleri hakkında kanun lâyihası (1/187) (İktisat, Adliye ve Bütçe encümenlerine)

2. — 6632 sayılı Kanunla tasdik edilmiş olan Milletlerarası Kalay Anlaşmasının IV nci maddesinin Milletlerarası Kalay Konseyine ve personeline tanınan vergi muafiyetine mütaallik 22 nci fıkrasının kaldırılarak yerine iki fıkra ikamesi hakkındaki mezkûr konsey kararının tasdikine dair kanun lâyihası (1/184) (Hariciye ve Ticaret ve Bütçe encümenlerine)

3. — Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü 1956 malî yılı Hesabı Katî kanun lâyihası (1/185) (Divanı Muhasebat Encümenine)

4. — 1861 sayılı Jandarma Efradı Kanununun bâzı maddelerinin tadiline, bu kanuna bir ek ve iki muvakkat madde eklenmesine ve muvakkat 3 nci maddesinin kaldırılmasına dair kanun lâyihası (1/186) (Dahiliye, Millî Müdafaa ve Bütçe encümenlerine)

5. — Millî Savunma Öğretim ve Eğitimi kanunu lâyihası (1/188) (Millî Müdafaa, Maarif ve Bütçe encümenlerine)

6. — Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Konfederasyonu arasında ticari mübadelelere ve tediyelerin tanzimine mütaallik 12 Eylül 1945 tarihli Anlaşmaya zeylen 6 Ocak 1958 tarihinde imzalanan lâyihanın tasdikine dair kanun lâyihası (1/189) (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

7. — Ziraat Vekâletine merbut bâzı mektep ve müesseselerin sureti idaresi hakkındaki 867

sayılı Kanuna ek kanun lâyihası (1/190) (Ziraat ve Bütçe encümenlerine)

Teklifler

8. — Afyon Karahisar Mebusu Orhan Uygun ve Konya Mebusu Osman Bibioğlu'nun, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/161) (Nafia ve Adliye encümenlerine)

9. — Ankara Mebusu Selim Soley'in, Su-baylar Heyetine Mahsus Terfi Kanununun 7113 sayılı Kanunla muaddel 8 nci maddesine bir fıkra eklenmesine ve mezkûr kanunun 17 nci maddesinin tadiline dair kanun teklifi (2/162) (Millî Müdafaa Encümenine)

10. — Hatay Mebusu İhsan Ada ve Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Basın Kanununun 6733 sayılı Kanunla değiştirilen 19 ve 29 nci maddelerinin tadili hakkında kanun teklifi (2/163) (Dahiliye ve Adliye encümenlerine)

11. — İçel Mebusu Niyazi Soydan'ın, Maas Kanununa ek 4379 sayılı Kanunun 1 nci ve 2 nci maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı geçici maddeler eklenmesine dair 5585 sayılı Kanuna muvakkat madde ilâvesi hakkındaki 6724 sayılı Kanuna ek kanun teklifi (2/164) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Tezkereler

12. — Diyarbakır mebusları Nuri Onur ve Kâmil Tayşi'nin teşriî masuniyetlerinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/207)

(Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

13. — Tekirdağ Mebusu Ahmet Paket'in tesriî masuuiyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/208) (Teşkilâtı Esasiye ve Adliye Encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

14. — Vakıflar Umum Müdürlüğü 1956 mali yılı hesabı katfisine ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divan Muhasebat Reisliğı tezkeresi (3/209) (Divan Muhasebat Encümenine)

Takrirler

15. — Afyon Karahisar Mebusu Murad Âli Ülgen'in, Arzuhal Encümeninin 31 . III . 1958 tarihli haftalık karar cetvelindeki 306 sayılı Ka-

rarın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri (4/39) (Arzuhal Encümenine)

16. — Afyon Karahisar Mebusu Murad Âli Ülgen'in, Arzuhal Encümeninin 31 . III . 1958 tarihli haftalık karar cetvelindeki 305 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri (4/40) (Arzuhal Encümenine cümenine)

17. — Afyon Karahisar Mebusu Murad Âli Ülgen'in, Arzuhal Encümeninin 9 . IV . 1958 tarihli haftalık karar cetvelindeki 308 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri (4/41) (Arzuhal Encümenine)

18. — Samsun Mebusu Ekrem Anıt'ın, Arzuhal Encümeninin 9 . IV . 1958 tarihli haftalık karar cetvelindeki 418 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri (4/42) (Arzuhal Encümenine)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,07

REİS — Reisvekilli Ağah Erozan

KATIPLER : Mehmet Ali Ceylân (Kırklareli), Mustafa Saraç (Zonguldak)

3. — YOKLAMA

REİS — Ekseriyetin tesbiti için yoklama yapacağız, efendim.
(Niğde mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Ekseriyetimiz var, celseyi açıyorum. Başkanlık Divanının mâruzatı var, okuyoruz.

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — Başvekil Adnan Menderes'in, Uzak - Doğu'ya yapacağı seyahat dolayısıyla avdetlerine kadar, Başvekilliğe Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in ve refakatinde bulunacak Hariciye Vekiline Dahiliye Vekili Dr. Namık Gedik'in, Basın - Yayın ve Turizm Vekiline de Devlet Vekili Emin Kalafat'ın vekillik edeceklerine dair Riyasetcumhur tezkeresi. (3/210)

Menderes'in ve refakatinde bulunacak Hariciye Vekiline Dahiliye Vekili Dr. Namık Gedik'in, Basın - Yayın ve Turizm Vekiline de Devlet Vekili Emin Kalafat'ın vekillik etmelerinin, Başvekilin teklifi üzerine muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
Celâl Bayar

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Başvekil Adnan Menderes'in Uzak - Doğu'ya yapacağı seyahat dolayısıyla avdetlerine kadar, Başvekilliğe Millî Müdafaa Vekili Etem

REİS — İttılamıza arz edilmiştir.

2. — Yurt dışına gidecek olan Ziraat Vekili Nedim Ökmen'in dönüşüne kadar kendisine, Devlet Vekili Muzaffer Kurbanoglu'nun vekil-

lik edeceğine dair Riyaseticumhur tezkeresi (3/211)

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Yurt dışına gidecek olan Ziraat Vekili Nedim Ökmen'in dönüşüne kadar kendisine, Devlet Vekili Muzaffer Kurbanoglu'nun vekillik etmesinin, Başvekil Vekilinin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
Celâl Bayar

Yüksek Meclisin Onuncu Devresinde intae-dilemeyip Dahili Nizamnamenin 69 nu mad-desi gereğince hükümsüz kalan evraktan, 11.I.1958 tarihli ve 115 - 16/55 sayılı yazınizla tekrar görüşülmesi arz edilmiş bulunan «Su mahsulleri kanunu lâyihası» nın iadesine mü-saade buyrulmasını saygılarımla rica ederim.

Başvekil Vekili
E. Menderes

REİS — İttılamıza arz edilmiştir, efendim.

REİS — Geriverilmiştir, efendim.

3. — «Su mahsulleri kanunu lâyihası» nın iadesine dair Başvekâlet tezkeresi (1/122, 3/212)

5. — MUVAKKAT ENCÜMEN TEŞKİLİ

4. — Maarif Encümeni Reisliğinin, Türkiye ve Orta - Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü Teşkilât kanunu lâyihasını görüşmek üzere Muvakkat Encümen teşkiline dair tezkeresi (3/213)

Millet Meclisine sevk edilmiş ise de bugüne kadar kanuniyet iktisabedememiştir.

Yüksek Reisliğe

Müessesenin lâyığı ile işliyebilmesi için sa-bırsızlıkla beklediği bu teşkilât kanununa ait lâyihanın, havalesi gereğince bu defa da üç encü-mende ayrı ayrı görüşülmesi icabetmekte ol-duğundan neticenin gelececeği muhakkaktır.

Son zamanlarda her bakımdan çok gelişmiş bulunan Devlet ve âmme hizmetlerinin lâyığı ile görülebilmesi kalifiye memur yetiştirmeyi za-ruret haline getirmiştir.

Bu sebeple lâyihamını Maarif, Maliye ve Büt-çe encümenlerinden seçilecek beşer âzadan mü-rekkep bir Muvakkat Encümen müzakeresinin Umumi Heyetin tasvibine sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Bu maksatla Birleşmiş Milletler Teşkilâtı ile Hükümetimiz arasında 5 Eylül 1951 tarihli Teknik Yardım Esası Anlaşmasına ek olarak akdedilen ve 6189 numaralı Kanunla tasdik edilen 8 Mayıs 1952 tarihli ve 1 sayılı Anlaşma gereğince Türkiye'de bir Orta - Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü kurulması takarrür etmiş ve Hükümetimizce bu müessese 1953 yılı Martında faaliyete sevk edilmiş bulunmaktadır.

Maarif Encümeni Reisi
Rize Mebusu
Ahmet Morgil

Bu müesseseye ait Teşkilât kanunu lâyihası, Hükümetçe 11 Haziran 1956 tarihinde Büyük

REİS — Teklif veçhile, Maarif, Maliye ve Bütçe encümenlerinden seçilecek beşer âzadan mürekkep bir Muvakkat Encümen kurulmasını reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmi-yenler... Muvakkat Encümen teşkili kabul edilmiştir.

6. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — İmar ve İskân Vekâleti kuruluş ve vazifeleri hakkında kanun lâyihası ve Nafia, Dahiliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/128)

3 neü maddeyi müzakere edeceğiz. Maddeyi okuyoruz.

REİS — İmar ve İskân Vekâleti kuruluş ve vazifeleri hakkındaki kanun lâyihasının müzakeresine devam ediyoruz. Bundan önceki İni-katta 1 ne ve 2 ne maddeler kabul edilmiştir,

İkinci bölüm
Kuruluş

MADDE 3. — İmar ve İskân Vekâleti :

Merkezde

A) Müsteşarlık

- B) Hususi Kalem Müdürlüğü
- C) Tetkik Heyeti Reisliği
- D) Teftiş Heyeti Reisliği
- E) Hukuk Müşavirliği
- F) Plânlama ve İmar Umum Müdürlüğü
- G) Mesken Umum Müdürlüğü
- H) Yapı Malzemesi Umum Müdürlüğü
- I) Zatişleri Müdürlüğü
- J) Levazım ve Evrak İşleri Müdürlüğü ile vilâyetlerde;

Vekâletçe lüzum görülecek yerlerde kurulacak bölge müdürlükleri, imar müdürlükleri, ve imar şefliklerinden terekkübeder.

REİS — Madde hakkında Sedat Çetintaş, buyurun beyefendi.

SEDAT ÇETİNTAŞ (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, bir yüksek mimar görüş ve salâhiyetiyle kırk yıldır hasretini çektiğim şu güzel İmar Kanunu hakkında söz söylemek bahtiyarlığına eriştiğim için eidden çok mesudum. Bu kanunun 3 neü maddesinde gösterilen çok güzel teşkilâtta mühim bir noktamın zühule uğramış bulunduğu kanaatiyle huzurunuzda çıkmış bulunuyorum ve bu noktayı Heyeti Umumiyyeye teklif edeceğim. Bu eksikliğin bir Hygien, Hıfzıssıhha Umum Müdürlüğü olduğunu arz edeyim. Bu hususta Yüksek Riyasete bir tahrir takdim ediyorum. Bunun muicp sebeplerini şimdi izah edeceğim.

Arkadaşlarım, bu mübarek yurdun Erzurum'dan Ege havzasına, Edirne'den ta Cenup vilâyetlerimize kadar bu güzel topraklarımızı karış karış gezmiş bir arkadaşınızım. Buralarda şehirlerimizin en lüks otellerinde yatmış gibi köylerde ahır şekillerinde hayvanlarla müştereken koklanan havayı da teneffüs ederek yatmışımdır. Binaenaleyh tam bir kanaatle ben şu noktaya parmak basıyorum ki, bu vekâlet teşekkül ederken bu meselede yani: Şehir hıfzıssıhhası, bina hıfzıssıhhası da ele alınmış olsun.

Mimarlık öğretimi, mimarlık müesseseleri tedrisatında bir ijiyen dersi olduğunu hatırlamıyorum, varsa eğer sözümü geri alacağım. Ancak üniversitemizde kıymetli bir enstitü vardır, kıymetli locaları da vardır. Burada imtihan vermeden diplomasını alamaz doktorlarımız. Fakat nedendir bilmiyorum; bina hıfzıssıhhasına

ait bütün bilgilerini fakültenin içinde bırakır ve öylece dışarı çıkmış gibi dururlar, öyle görünürler.

Şimdi; bu meseleyi didikliyeceğim huzurunuzda; müsaadenizle:

Evvelâ, şu noktayı arz edeyim ki arkadaşlar; büyük şehirlerimizde Türk ailesi irat için yapılan apartmanlar içinde müthiş bir uçuruma gitmektedir. Bunu rakkamlarla ispat edeceğim. Böyle yerlerde oturan aileler hem zehirleniyor, hem de soğuk hava cereyanları karşısında sıhhatlerini kaybediyorlar. Elbette ki, yeni İmar Vekâleti bu hususa el atacaktır. Bugün hepimiz bilirsiniz ki, irat için yapılan bu apartmanlarda 3 X 4 ebadında bir yatak odası bulmak güçleşmiştir. 3 X 4 = 12 olduğuna göre elimizde, 12 metrekare bir oda var demektir. Belediye Kanunlarına göre irtifain 3 metre olması gerekmektedir, 20 santimini döşemeye verince geriye 2,80 kalır. Şu halde 2,80 i 12 ile çarparsak 33,60 metreküb hava boşluğu buluruz. Bir gardrop, bir şifonier, yataklarıyla beraber kar-yolaları, hattâ, hattâ vücutları hesaba kattığımız takdirde 6,10 metreküb ettiğini görürüz. Bunu 33,60 dan düştüğümüz takdirde kabili teneffüs hava boşluğu 27,5 metrekübtür. Bunu birtarafa yazın. Diğer taraftan başka bir hesap yürüteceğim.

Bir insanın hali istirahatte, normal yaşayışında yiken ciğeri saatte bir metre 44 santimetre küb hava kirletir. Bunu doktor arkadaşlarımız daha iyi bilirler. Bir odada topluya topluya hülâsa olarak 27,5 metre küb bulduğumuz bu kabili teneffüs havayı odanın içinde 3 ciğer teneffüs edecektir. Bir yeni evli karı koca, bir de körpe çocukları olsa. Şu halde bunu da biz üçle çarpacağız. Yani; 1,44 X 3 = 4,32 santimetre küb hava tutuyor, 3 ciğer 4 metre 32 santimetre küb hava kirletiyor, demektir.

Bir aile yatak odasına 23,00 te girip sabah saat 8,00 de çıkarsa 9 saat bu odada kalmış olacağından bu 4,32 yi de 9 ile çarpacağız: 4,32 X 9 = 38,88.. Yani; bu üçlü ailenin otuz sekiz metre seksen sekiz santimetre küb hava teneffüsüne muhtac olduğunu anlıyoruz. 38-88 metre küb temiz havaya muhtacolan bu üç kişiyi 27,5 metre küb havası bulunan bir yere hapsedince on bir metre otuz sekiz santimetre karbon teneffüsü ile pek tabii olarak zehirlenirler. Sabahleyin kalktıkları vakit başları ağrır, vü-

cutları pestil gibidir. Bu zehirlenme hâdisesini doktor arkadaşlarımız daha iyi bilirler.

Bendenizi bir gün Akıl Hıfzıssıhhası Kongresine çağırışlardı. «Memleketimizde, bugünkü büyük şehirlerimizde insanın sınırları henüz ana kucağında bozulur.» dedi idim. Bunu şimdi şu şekilde izah edeyim: «Bu küçük salonda birtakım eşyalar vardır. Orta masasına, koltuklarına, vitrin ve radyosuna varmaya kadar cazip oyuncaklarla doludur. Bu ufacak dopdolu yerde bir aile anası bile daima muvazene ile dolaşmak mecburiyetindedir. Bir misafir gelsin, bunun da, ev sahibinin de çocuğu varsa bu iki çocuğu serbest bırakırsanız orada yapmadıkları ziyan kalmaz. Onun için ananın bilekleri demir kelepçedir, çocukların kolundan sıkıca tutar.

Şimdi bugünkü evlerimiz, maalesef bu haldedir. Eski evlerimizi bununla mukayese yapabilirsiniz. Bu memlekette 500 yıldır en değerli mimarların yaptığı memleketin havasına, iklimine, rüzgârına ve güneşine göre forme ve sivilize etmiş oldukları bir Türk evi vardır. Bu Türk evinde pek çok sıhhi şartlar mevcuttur. Baştan aşağı halı döşenmiş olan salonlarda seyyar eşya yoktu, çocuklar alabildiğine koşma oynaya büyürlerdi. Bu evlerde eyvanlar yani yazlık odalar vardı. Burada, Mart ayının parlak güneşlerinden başlayarak Sonbahara kadar açık hava kürü yaparlardı. Tıpkı bugünkü sanatoryumlardaki açık hava kürleri gibi. Bu aile hasta olmazdı arkadaşlar.

Teferruata girmiyeceğim; vaktinizi suiistimal eder, sizi yorarmı diye korkuyorum. Bu sahada çok uzun konuşulabilir. Eski evlerin fevkalâde iyi sıhhi şartları için dahi yarım saat konuşabilirim. Fakat bu hususu burada keşsiyorum.

Zamanımızda çok kötü bir zihniyet vardır. Her hangi bir vatandaş Avrupada dolaştığı vakit cebine bir plân sokuyor, gelip burada bir villâ yaptırıyor ve; «Ben bunun plânını Hollanda'dan getirdim.» diye çalmı da yapıyor. Af buyurun arkadaşlarım; «Şecaat arz ederken merdi kıpti sirkatin söyler» derler. Gerçi onu Hollanda'dan veya Londra'dan getirmiştir, fakat düşününüz o Londra'nın rakit, sisli, ışıksız havası ile bizim memleketimizin havasını, Allahın bol bol ihsan ettiği ışık ve rüzgâra gark-

edilmiş güzel iklimini. O iklim ile bizim iklim şartları bir midir? Değildir arkadaşlar. Demek ki elbise vücuda göredir, her taş yerinde ağırdır. O plân güzeldir, fakat Londra'da güzeldir. Bu memleketin sağlığına yarıyacak hususi evlere ihtiyacı vardır. Bunu bir hijyen kanunu sağlar arkadaşlar.

Köylerimizdeki evleri de, söyliyeyim. uzakta birtakım kumbelliler görüyoruz, âdi yapıları bir kapıdan eğilerek giriyoruz içeriye. Başka yer yok, otel motel yok. Bize izzet ikram olsun diye misafir etmişler ağanın evine. Ahır sekisi arkadaşlar. Sabaha kadar hayvanların nefesini koklayarak, idrarlarını ve diğer kötü kokularını koklıya koklıya sabahlarız orada. Arkadaşlar köy hayatının bu kötü tarafı malûm.

Sonra arkadaşlar, biliyor sunuz, orta mertebede bir sallantıda bu memlekette nüfusca yüzleri, binleri kaybettik. Bunun sebebi nedir arkadaşlar? Evler kerpiç ve kuru duvardan yapılmıştır da ondan.

Buna bugünün tekniği el atarsa neler olmaz. Hamdolsun bugün çimento istihsalimiz bir milyon ton artmıştır. Bunun istihsali istihlâkından istihlâki de istihsalinden parlaktır. Elbetteki bu enerji günün birinde çok yakın günlerde kerpiç palasları ve kerpiç armeleri beton arme yapacak, köylümüz medeni, şerefli insan hayatına kavuşacaktır. (İnşallah sesleri)

Binaenaleyh bu İmar Kanununda bir hijyen umum müdürlüğü kurulması çok faydalı ve lâzımdır, zannediyorum.

Hastanelerimize gelince : Bakınız yukardan şu binalarımıza; hastaneler, oteller, okullar, öğrenci yurtları, sinemalar, tiyatrolar ve Hükümet daireleri... Yani arkadaşlar, âmme hayatına tevdi ettiğimiz, edeceğimiz ne kadar bina varsa bunların hepsini teker teker, Allah rızası için bir doktorla kolkola gezelim, teker teker teftiş edelim, sözlerimi ne kadar doğru bulacaksınız! Bunlarda bina hıfzıssıhhası, bina hijyeni yoktur.

Hastanede yattım ve bunların içinde en çok hürmet ettiğim ve çok sevdiğim profesörlerimize söyledim ve dedim ki; bütün kudretinizi, enerjinizi bu binada ziyan ediyorsunuz. Kıymetli doktorlar, tedavi ediyorsunuz ama, diğer taraftan bütün karyoları pencerelerin önüne dizmişsiniz, hastaların başı pençere tarafına

gelmektedir, bu şekil sağlık prensiplerine uyar mı? «Evet dediler, haklısın.»

Arkadaşlar; demin sizlere verdiğim rakamı; Balıkesir'de çok samimî ve yürekten gelen bir iştiyakla toplanmış olan kıymetli mütehasısların kongresinde, verem kongresi başkanı ile birkaç yıl evvel bir buçuk saat münakaşa ettik. Sonunda «Haklısın Sedat Bey, dedi. Fakat kurulacak bir şey var : Senin şikâyet ettiğin apartmanların sahipleri bugünkü kodamanlardı. Bu tezi ortaya atarsak bizi sabote ederler, cemiyetimizi yıkarlar» dedi.

Arkadaşlar belki haklı belki haksızdılar, Meclis kürsüsünden böyle bir endişe yoktur, millete, ve onun kıymetli temsilcileri sizlere arz ediyorum, bunu mutlaka ele almak mecburiyetindedir.

Demin size yatak odasının ölçüsünü vermiştim. Burada ikinci bir düşman daha vardır: Soğuk hava cereyanları! Karyola muhakkak pencereden üç metre uzakta olmalıdır. Fakat insafınıza dehalet ediyorum; bu dimansiyonunu verdiğim odada üç karyola vardır. Hangisini üç metre uzaklaştırabilirsiniz? Bunun imkânı yoktur. Ya karısının veyahut kocasının karyolası pencereye dayalıdır. Sabahleyin nezleli kalkar. Verem biliyorsunuz ki hazırlık ister; kapasite ister. Bu kapasiteyi hazırlıyan bu binalardaki hıfzıssıhha yokluğudur. Buna nazarı dikkatinizi celbederim.

Mâruzatım bu kadardır. Tahammülünüzü taşımamak istemiyorum. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

REİS — Saim Karaömerlioğlu.

SAİM KARAÖMERLİOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, birkaç İnikattan beri üzerinde Yüksek Meclisin çalışmış olduğu İmar ve İskân Vekâletinin kuruluşu hakkındaki Hükümetin lâyihası ve encümenlerin mazbataları üzerindeki müzakereler esnasında söz alan arkadaşlarımız, gerekse Vekil Beyefendi ve Encümen Sözcüsü arkadaşlar bir nokta üzerinde ittifak etmişlerdir. O da, bu Vekâlet hizmetlerinin her âmme hizmetinde olduğu gibi, yurdun her köşesinde yetişmiş olması, köyde de, şehirde de tatbikata geçilmiş bulunmasıdır. Bunda Yüksek Meclisin de ittifak etmiş olduğu kanaatindeyim. Ancak, bu 3 ncü maddeyi tetkik ettiğimiz zaman görürüz ki, (B) den (J) ye kadar olan bentlerinde merkez teşkilâtı harfi harfine tesbit edilmiş-

tir. Hükümetin buna hiçbir şey ilâve etmesine ve bundan bir şey çıkarmasına imkân yoktur. Ona bu salâhiyet verilmemiştir. Halbuki müsaade ederseniz (J) fıkrasını bir kere daha okuyayım:

«J) Levazım ve Evrak İşleri Müdürlüğü ile vilâyetler de;

Vekâletçe lüzum görülecek yerlerde kurulacak bölge müdürlükleri, İmar müdürlükleri, İskân müdürlükleri, İmar şeflikleri ve İskân şefliklerinden terekübeder.»

Muhterem arkadaşların nazarı dikkatini bu son fıkra üzerine çekmek için huzurunuzu tasdi etmiş bulunuyorum. Merkez teşkilâtı tamamen tesbit edilirken vilâyet teşkilâtını tamamen İmar ve İskân Vekilinin salâhiyetine bırakıyor. Vekil Beyefendi, Mehmet Hazer Bey arkadaşımızın 17 nci madde üzerindeki tenkidlerine verdiği cevapta hüsnü niyetin esas olduğunu ileri sürmüştü. Benim tenkidlerime de aynı cevabı vereceğini biliyorum. Vekil Beyefendinin şahsına hürmet ederim, fakat (beşer şaşar) derler. İnsanların daima hüsnüniyetle hareket edeceğini de kabul etmek lâzımdır.

Muhterem arkadaşlar; eğer biz bütün icraatı tamamen hüsnüniyete bırakacak olursak o halde kanun tedvin etmeye ne lüzum var, Yüksek Meclis niçin burada vakitlerini heder ediyor? Yalnız Hükümeti kurarak ona, siz hüsnüniyetle icrayı vekâlet edin, deyip istirahat çekilmemiz icabetmez mi? O halde biz teşriî vazifemizi yaparken Hükümetin hüsnüniyetle hareket edeceğini kabul edelim. Fakat hüsnüniyetsiz hareket ve tatbikata meydan bırakmıyacak şekilde kanunları tedvin etmemiz lâzımgelir.

Muhterem arkadaşlar, bu maddede bu yollar apaçık görülmektedir. Vekil Beyefendi isterse bir köyde, bir kazada imar müdürlüğü kurabilecek, halbuki bir vilâyet merkezinde imar şefliği dahi kuruyabilecektir. Dahası var arkadaşlar, aynı salâhiyet yalnız imar müdürlükleri için verilmiş, iskân müdürlükleri için de verilmiştir. Bugün her vilâyette, her kazada iskân teşkilâtı mevcuttur. Bu madde ile iskân teşkilâtının kurulması tamamen Vekilin emir ve takdirine bırakıldığına göre bu mevcudolan iskân müdürlüklerini dahi Vekil Beyin lâğvetme yetkisi vardır.

Muhterem arkadaşlar; bu nakısaya temas ettikten sonra bu noktadaki fikrim şudur : (Vekâletçe lüzum görülecek yerlerde) ibaresi bu

maddeden sureti katiyede çıkarılmak lâzımdır.

Saniyen; bu maddede bölge müdürlükleri kurulacağından bahsedilmektedir. Bölge teşkilâtı hükümetlere şimdiye kadar defaatle denemiştir. Bunlardan faydadan ziyade zarar gelmiştir. Üstelik bir masraf yüküdür. Bu husustaki kanaatim de, bu bölge müdürlüklerinin kurulması hususunu bu maddeden çıkarmak icabeder.

Salisen; lâyhada iskân ve imar vazifesi ikinci maddededir. Üçüncü maddede de her iki teşkilât gösterilmiş bulunuyor. Aneak bu hususta encümen mazbatasındaki büyük bir nakîsaya temas etmek istiyorum, muhterem arkadaşlar. Mazbatalarda ikinci maddede iskân işleri ve hattâ topraksız çiftçiye topraklandırmayı temin etmek vazifesi - lâyihadakinden fazla olarak - bu vekâlete verilirken (vilâyet teşkilâtı, imar müdürlükleri ve imar şefliklerinden terekübeder) demekle iktifa edilmiştir. İskân müdürlükleri ve iskân şeflikleri lâyhada varken mazbatalardan çıkartılmış bulunuyor. Nazarı dikkatinize arz ediyorum.

İskân vazifesini bu vekâlete veriyoruz, hattâ toprak tevzii vazifesini de veriyoruz. Hangi teşkilât tatbik edecek bunu? Teşkilâta taallük eden bu 3 ncü maddeye bir fıkra konmuyor, açık bırakılmıştır. Burada büyük bir tedvin ve teknik hatası vardır. Bunun için lâyihalara iskân müdürlükleri ve iskân şeflikleri ve hattâ toprak müdürlükleri ve toprak şefliklerinin ithali mutlak surette zaruridir.

Arkadaşlar; arz ettiğim hususları bir tadilat teklifi halinde hazırladım ve kısaca izah edeyim; (J) bendini ele alalım : (Levazım ve Evrak İşleri Müdürlüğü ile her vilâyette mevcut iskân müdürlerinin ve her kazada mevcut iskân memurluklarının teknik elemanlarla tevzii suretiyle vilâyetlerde kurulacak imar, toprak ve iskân müdürlükleri ve yine kazalarda kurulacak imar, toprak ve iskân şefliklerinden terekübeder.)

Şimdi muhterem arkadaşlar; bu teklifimi kısaca izah etmeme müsaade buyurun. Burada nazarı dikkatinizi çekmiştir, bölge müdürlükleri kaldırılmış vilâyetlerde iskân müdürlükleri ve iskân teşkilâtı kurulmuştur. Bunların lâğvı cihetine gidecek değiliz. Şimdi vekâleti yeni bir imar vazifesiyle tanzif ediyoruz, toprak işleriyle tanzif ediyoruz. Yeni yeni müdürlüklerin kurulması hakikaten büyük masrafları icabettirir. Vekâlet bu masrafların karşılığını temin edemi-

yecektir, Türkiye'nin her kazasında bir teşkilât, bir imâr müdürlüğü, bir imar şefliğini elbette kuramayacaktır, ama iskân memurluğu teşkilâtı her kazada vardır. Bundan istifade edelim. Neden bu vekâletin her kazada bir teşkilâtı bulunmasın? Zaten vardır, bundan neden istifade etmiyelim?. Bugün bu teşkilâtın lâğvı cihetine gitmeye müsaade etmiyelim. Yani bâzı kazalar geniş çapta imarı icabettiriyorsa oraya teknik elemanlar vermek suretiyle vekâlet imar faaliyetini canlandırsın. Bâzı kazalarda toprak tevzii icabediyorsa oranın teşkilâtına toprak tevzii hususundaki elemanları ilâve suretiyle mevcut teşkilâtı kuvvetlendirsın. Türkiye'nin her köşesinde Yüksek Meclisin arzu ettiği - benden evvel konuşan hatip arkadaşların ve Vekil Beyin hassasiyetle üzerinde durduğu - gaye böyle tahakkuk eder.

Bir noktaya daha temas etmek istiyorum.

Yeni vekâlet yurdun imarı gibi yepyeni bir vazifeyi de üzerine almış bulunuyor.

Muhterem arkadaşlarım, imar masrafla olur, imar plânsız olmaz. Bir cadde açılırken evvelâ bunun plânı ve seviyesi tesbit edilmezse, önce bir metre yüksekliğin alçaltılması emri verilir, bir tekrar yükseltilmesi icabederse ve bunun için de metre alçaltıldığı zaman da tekrar dönülür bakılır, yani çok alçalmış olduğundan, 30 santim yeni bir masraf yapılırsa bu imar, imar değil yıkım olur arkadaşlarım. Onun için bilhassa imar işlerinde Muhterem Vekil Beyefendinin masraflar ve tasarruf üzerinde çok hassasiyetle durması lâzımdır.

Bize Nafia bütçesinde bu lâyihanın konuşulması sırasında Muhterem Vekil Beyefendi ümit verici bir konuşma yaptı ve bu hizmetleri ifa ederken âzami şekilde mevcut kadrolardan faydalanılacağını ve tasarruf edeceklerini ve bu arada İstanbul İmar Müdürlüğünde beş yüz memur kadrosunun bulunduğunu, bunun asgari iki yüzünün tasarruf edileceğini İmar Müdürünün kendisine söylemiş bulunduğunu ve bu tasarruf edilecek kadrolardan faydalanmak suretiyle kendilerinin vazifelerini daha kolaylıkla başarmaklarını söylediler. Sözlerimi bitirirken bu halisane, iyi niyetlerinden dolayı kendilerinin muvaffak olmasını ve İmar, İskân Vekâletinin tahakkuk ederek memlekete hayırlı olmasını diler, huzurunuzdan hürmetle ayrılıyorum.

REİS — Encümen.

BÜTÇE ENCÜMENİ ADINA ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Muhterem arkadaşlarım, iki muhterem hatip arkadaşımızın yapmış oldukları tekliflere arzı cevap etmek için huzurunuzu işgal ediyorum.

Muhterem Sedat Çetintaş arkadaşımız, vekâlet teşkilâtına bir Hıfzıssıhha Umum Müdürlüğünün ilâvesini teklif ettiler. Muhterem arkadaşlarım bu vekâlet kanununun ruh ve espirisi az teşkilât, çok iş; dâvamız budur. Tetkik edilirse bu teşkilâtta tasarrufa gidilmiştir, personel tasarrufuna gidilmiştir. Bu arada Muhterem Sedat Çetintaş arkadaşımızın endişelerini karşılayacak hükümler de vaz'edilmiştir. Hıfzıssıhha uygun binaların yapılması Mesken Umum Müdürlüğüne tevdi edilmiştir. Tetkik buyururlarsa, 10 ncu maddede Mesken Umum Müdürlüğünün vazifeleri arasına sağlam ve sıhhi binaların yapılmasının temini gibi bir vazife konulmuş olduğunu görürler.

Esasen mevzuun ve ihtisasın dışında bulunan tamamen tıbbî alâkadar eden bu mevzuu, alâkalı bir kanunla, Hıfzıssıhha Kanunu ile, Sağlık Vekâletine verilmiştir. Belediyeler de aynı kanunla bu vazife ile tavzif edilmiş bulunmaktadır. Binaenaleyh, mevcut kanunlarla ve mevcut teşkilâtla karşılanmış bulunan bir vazife için yeniden bir umum müdürlük ihdas edilmesinin, kadronun ve teşkilâtın şişirilmesinin bugünkü zihniyetimize, varmak istediğimiz gayeye aykırı olması hasebiyle ve esasen vazifenin tamamen karşılanması da temin edilmiş bulunduğu göre bu teklifin lehinde mütalâa beyan edemediğimizi özür diliyerek arz ederim.

Saim Karaömerlioğlu arkadaşımızın tekliflerine gelince: Bu maddenin son fıkrasındaki teşkilâtın vuzuhsuz olduğunu ve vekilin takdirine ve hüsnüniyetine bırakıldığını, eğer yalnız hüsnüniyete bırakmak lâzımgelirse o takdirde kanunlara lüzum kalmıyacağını ileri sürdüler.

Muhterem arkadaşlar; yepyeni bir vekâlet kurulurken o vekâletin vazifelerini yapması için **evvelâ memleketi topyekûn** tetkikten geçirmesi lâzımdır. Bölge plânlarının yapılması demek bu demektir. Bölge plânlarının nerelerde, nasıl **yapacağını kanunun heyeti** umumiye müzakeresinde arz etmiştik. Memleketimize ilk defa ele alınan bu ileri harekette doğrudan doğruya az teşkilâtla o işi yürütmenin çareleri düşünül-

müş ve kanun bu şekilde tedvin edilmiştir. Yoksa her vilâyet ve her kazada teşkilât kurulması mevzuubahis değildir. Hangi vilâyetlerde ve hangi kazalarda ne gibi teşkilâtın kurulacağı ancak, etüdlerden sonra favazzuh edeceği için şimdiden bu yerlerin belli olması da mümkün değildir.

Bundan evvel Mehmet Hazer Bey arkadaşımız bölge teşkilâtının aleyhinde bulunmuşlardı. Şimdi de muhterem Saim Bey de aynı şeye işaret edip bölge teşkilâtının aleyhinde bulundular. Halbuki muhterem arkadaşlar, bölge teşkilâtı doğrudan doğruya teşkilâtta ademimerkeziyet esasını temin için lâzımdır. Devlet Su İşleri, Karayolları bölge müdürlükleri ve diğer bâzı vekâletlerde bahusus Sanayi Vekâletinde de olduğu gibi, bölge müdürlükleri vardır ve lâzımdır ve en iyi bir teşkilât sistemidir. Mevcut bölge müdürlüklerinin faydaları ve muvafakiyetleri meydandadır. Tamamen teknik bir teşkilât olan İmar Vekâleti de, böylece emsalinde görülen faydaları açık bulunan bu bölge teşkilâtından kaçınması hiç de doğru değildir. Bu itibarla encümenimiz bölge teşkilâtının yerinde ve faydalı olduğuna kaanidir.

Arkadaşımız Toprak ve İskân Teşkilâtının kanun tasarısında yer almadığını, binaenaleyh; ahenksiz bulunduğunu, umumi müzakerelerde ileri sürdüler.

Muhterem arkadaşlar, Toprak ve İskân Umum Müdürlüğü mülhak bütçeli müstakil bir umum müdürlük olması hasebiyle bu umum müdürlüğün teşkilât ve vazifeleri kendi kanununda tafsilâtiyle yer almış bulunmaktadır. Eğer vekâletin çalışması sırasında bu Umum Müdürlüğün de Teşkilât Kanununda ve vazifelerinde bâzı ıslahat lâzımgelir de elbetteki, ilerde Meclisimize böyle bir tadilat gelecektir. Binaenaleyh, bu mülhak bütçeli umum müdürlüğün teşkilât ve vazifeleri meyanında bulunan işleri tekrar vekâletin vazife ve teşkilâtında göstermeye lüzum yoktur. Zaten emsali de böyledir. Mülhak bütçeli umum müdürlükler kendi teşkilâtının kurulması ve kendi vazifelerinin yürütülmesini vekâletin murakabesi altında temin eder. Ve zaten bu nevi umum müdürlükler bu maksatla bu işe verilen ehemmiyetin büyüklüğü dolayısıyla kurulmaktadır. Bunların, Vekâletin Teşkilât Kanununun metninde yer almaması bu-

nun ihmal edilmesi mânasına gelmez. Bu itibarla muhterem arkadaşlarımın tenkid ve teklifleriyle mutabık olmadığımızı arz etmek isterim.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Muhterem arkadaşlar, encümen sözcüsünün konuşmaları sırasında geçen bir iki noktayı tavzih için söz almış bulunuyorum.

Evvelâ bendeniz bölge mevzuuna temas ettiğimde, bölgenin bizim idari taksimatımıza aykırı bir sistem olduğunu, Anayasamızın mülki taksimatı muayyen esaslara göre tâyin ve tesbit etmiş bulunduğunu, bunun dışındaki idarelerin mutlaka Anayasamızın çizdiği hudutlara irca etmenin lüzumlu bulunduğunu ifade etmiştim. Sözcü arkadaşımız kurulan bölge teşkilâtlarının kapatıldığından bahsettiğimi söyledi. Bölge teşkilâtının vazife ihtilâfları doğurduğunu, tatbikatta müşküllere sebep olduğunu, hattâ bu sebeble evvele kurulmuş olan Umumi Müfettişliklerin kaldırıldığını söylemiştim. Bugün yeni bir idare kurulmaktadır, umumi muvazeneden karşılanacak bir teşkilât ihdas edilmektedir. Bunun elbette umumi prensiplere, mülki taksimata ve umumi esaslara uyması lâzımdır. Arkadaşlar konuşmaları sırasında bölge teşkilâtının çok iyi bir teşkilât olduğunu, faydalı bir teşkilât olduğunu söylediler. Eğer hakikaten faydalı ise bütün teşkilâtımızı bölge sistemine irca etmek lâzımgelir.

Bugün karayolları ve su işleri gibi bir iki teşkilât eğer bir şeyler yapabiliyorsa bu ellerinde bulunan vasıta ve imkânlardan ileri gelmektedir. Bunların dışında bölge taksimatı daima zararlı olmuştur, çünkü umumi murakabe teşkilâtı işlememektedir.

Bölgeler sistemi değil; mahallî idarelere mütenazır birer teşkilât olursa daha iyi olur. Tatbikatta görülmüştür ki, bölgeler; mahallî otoriteyi tanınamakta ve bütün hizmetler için emirleri merkezden beklemektedirler. Bu yüzden hizmetler aksamakta ve ihtilâflar doğmaktadır. Bu sebeple Anayasaya da uygun olmayan, diğer teşkilâta mütenazır bulunmayan sistemleri ihya etmektense bunu esas teşkilâta irca etmenin daha doğru olacağını ifade etmiştim.

Yine arkadaşımız buyurdularki, «Mülhak büt-

çeli bir umum müdürlük kurulacaktır, onun için burada izahat verilemez.»

Malûmdur ki; bu mülhak bütçeli idarelerin bir hususiyeti vardır; biz şimdi umumi bütçe ile karşılanacak bir hizmetin hudutlarını çiziyoruz. Diğer kanunlarla da kadrolar alınmaktadır. Bunların bir kısmı fiilîdir, alındığı andan itibaren tatbik olunur, bir kısmı mahfuz tutulur. Yeni bir teşkilât kuruyorsunuz, bunun birçok mühim hususlarını Meclis bilmeyecek... Bu mümkün mü arkadaşlarım? «Mülhak bütçeli idare kurulacak; ona intizar ediyoruz.» diyorlar. Böyle bir mülâhaza her şeyden evvel malî prensiplerle taban tabana zıttır. Bir teşkilât kurulurken onun kadrosu, memur adedi, dereceleri, Meclisçe tâyin ve tesbit olunur. Lüzum görülenler fiilî kadroya konulur, lüzum görülmiyenler mahfuz tutulur. Bu, umumi prensiptir. Bu itibarla üçüncü maddenin son fıkrası hakikaten tavzihe ihtiyaç göstermektedir. Bu kanunla birlikte kabul edilen kadroda, her kazada iskân teşkilâtı yok, imar teşkilâtı da bulunmayacak ama hiç olmazsa miktarları tesbit edilir, kullanılacağı yer ve zaman vekâletçe tâyin ve istimal edilir. Bu itibarla, mali bakımdan da bu umumi kayıt sakattır.

REİS — Encümen.

BÜTÇE ENCÜMENİ ADINA ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar; Mehmet Hazer Bey arkadaşımıza kısaca cevap vermek isterim. Vilâyetlerin otoritesiyle tedahül eden bölge teşkilâtı aleyhinde mütalâa beyan ettiler. İşin mahiyetine göre hüküm vermek lâzımdır. Devlet Su İşleri ve Karayolları, bilirsiniz vilâyet otoritesinden ayrılmış olmakla umumi Devlet plânı dâhilinde işi üzerlerine almakla iyi işliyen bir teşkilât kurmuş oluyorlar. Şimdi, teknik bir teşkilâta bilhassa tamamen ihtisasa taallük eden bir meselede vilâyet otoritesiyle tedahül gibi nazari ve hukuki mevzuları ileri sürerek, tamamen müspet, fiilî ve teknik bir mevzuda bölge teşkilâtının aleyhinde mütalâa beyan etmelerine benim gönlüm razı olmuyor. Bu itibarla bölge teşkilâtının lüzumuna kaani olduğumuzu tekrar arz etmek isterim.

Sonra, buyurdular ki; «Mülhak bütçe ile bir umum müdürlüğün kurulacağına dayanılarak vazifeler müphem bırakılıyor.»

Hayır arkadaşlar, demin mülhak kelimesini zuhulen kullandım. Toprak ve İskân Umum Müdürlüğü müstakil bir umum müdürlüktür. Bunun kadrosu malûmdur, Yüksek Meclisin tasvibinden geçmiştir. Toprak ve İskân Umum Müdürlüğünün kadrosunda bulunmayan ve burada, müphem diye gösterilen bölge teşkilâtı da, bu lâyhaya bağlı 27 nci sayfadaki kadro cetvelinde gösterilmiş bulunmaktadır. Binaenaleyh kadrosu yüksek encümenince tetkik ve tasvibedilecek bir çerçeve dâhilinde Vekâletçe salâhiyet verilmiş oluyor ki; Mehmet Hazer Beyin teklifleri de budur ve bu teklifleri zaten lâyhada mevcuttur. Binaenaleyh bu noktada bir ihtilâfımız yoktur. Sözlerimi uzatarak huzurunuzu işgal etmek istemem. Mâruzatım bu kadardır.

REİS — Ömer Özen!

ÖMER ÖZEN (Sinob) — Efendim, gerek Hükümet tasarısının, gerekse encümenlerden geçmiş olan metnin 3 ncü maddesinin son fıkrası hakikaten teknik bir teşkilât için lâzımgelen önem verilecek şekilde kaleme alınmıştır. Mehmet Hazer Bey arkadaşım ve daha evvel konuşan arkadaşım bir Anayasayı ihlâl mütalâasında bulundular. Bendeniz bu işlerin acemi-siyim, diyeceğim, fakat bu işin Anayasa ile katiyen bir alakası yoktur. Mesele bir teknik teşkilât meselesidir, yalnız burada değil, Su İşlerinde, Karayollarında, PTT de, Ormanda, İn-hisarlar İdaresinde ve daha başka teşekküllerde başmüdürlük teşkilâtı vardır. Teknik olarak çalışan her teşkilâtın bölge teşkilâtı kurması lüzumlu ve faydalıdır. Memleketimiz hakikaten geniş bir sahaya malik olmadı, her sahanın iklim ve toprak hususiyetlerinin tamamen başka başka bulunması her mntakada hususiyetine göre ayrı bir teşkilâtın kurulmasına âmil olmaktadır. Arkadaşlarım buna itiraz etmektedirler.

Hayır arkadaşlarım, değişik şartlı mntakalar için mahallî hususiyetlere göre teşkilât kurulması faydalıdır, başmüdürlükler muhtelif teşekküllerde gayet verimli olmuştur ve olmaktadır. Bu işin Anayasa ile hiçbir alakası da yoktur.

Saniyen; «Bu iş kazalara, vilâyetlere otomatikman intikal ettirilecektir» dendi. Bu sureti katiyede yanlış bir şeydir. Nerede faaliyet gösterilecekse teşkilât peyderpey orada kurulacak-

tır. Toptan kurulmasında mahzur vardır. Zamanında teknik ziraat teşkilâtı lüzumlu mntakalarda kurulmaya başlanmıştı ve çok faydalı olduğu görülen bu teşkilât faaliyete geçirildi, Onun üzerine birçok mntaka mebusları bizim vilâyete de bir teknik ziraat müdürlüğü, bizim vilâyete de bir teknik ziraat müdürlüğü, diye taleplerde bulundular. Nihayet vasıta ve imkânları çok mahdud olmak üzere her vilâyete teşmil edildi ve bu suretle de maalesef beklenen netice alınmadı.

Şimdi, İmar Vekâletinde; «her kaza ve her vilâyette bir imar müdürlüğü veya şefliği» diye bir teşkilât kurulduğu ve mahallerine bilmem ne vilâyeti imar şefi veya imar müdürü, diye arkadaşlar tâyin edildiği zaman o arkadaşlar orada oturup maaşlarını almaktan başka bir iş yapamayacaklardır. Binaenaleyh, hazırlanmış olan şu metin fevkalâde yerindedir. Bölge müdürlüğü teşkili, her teknik sahada olduğu gibi bu vekâlette de çok iyi netice verecektir ve ancak, Hükümet nerede lüzum görürse bu teşkilâtı oraya intikal ettirecektir.

Arkadaşım; «Devlet teşkilâtının hepsi, mesele; iskân müdürlüğü her il ve her kazada vardır» dediler. Ben zannetmiyorum. Şüphesiz Hükümet teknik mütehassısları izah edeceklerdir. İskân Müdürlüğü her vilâyette mevcut değildir, Toprak Müdürlüğü de mevcut değildir. Bunlar nerede kurulması lâzımgeliyorsa orada kurulabilir. O halde kanaatime göre bu bölge müdürlükleri tamamen isabetli ve iyi netice verecektir. Bölge müdürlükleri teşkilâtının Anayasa ile hiçbir surette aykırılığı yoktur. Bu nihayet 3 - 4 vilâyeti içine alacaktır. Mntakaların hususiyetine göre bölge müdürlükleri teşkilâtı daha iyi çalışacaklarına ve daha faydalı olacaklarına inanmaktayım. Bu bakımdan arkadaşımızın teklifine iltifat edilmemesini ve her vilâyet ve kazada teşkilât kurularak bölge müdürlüklerinin kaldırılmasına itibar göstermemenizi rica ederim.

REİS — Asım Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlar, mevzuu müzakere olan üçüncü madde haddizatında bir madde değil; bütün bir kanundur. Bunun ehemmiyetini o bakımdan ele alarak lâzımgelen önemi atfetmenizi istirham ederim. Filhalka üçüncü madde bütün teşkilâtı, müdürlükle-

ri ve umum müdürlükleri saymaktadır. Ve böylece kanunun bundan sonraki maddeleri için âmîr bir hüküm ve bir istikamet göstericilik vasfı taşımaktadır. Üçüncü maddeye verilecek şekil, bundan sonraki maddeleri yuğurup onlara şekil vermek demektir. Diğer maddeler üzerinde durmadan sadece üçüncü maddenin üzerinde durup ve bu maddeyi iyice mütalâa edip realitenin istediği tam şekli vermek zannederim ki, Meclisi Âlinin şu anda en mühim vazifesidir.

Üçüncü madde Meclisi Âli ile kanunu getiren Hükümet arasında bir münakaşa kapısı değildir. Evvel emirde üçüncü maddede halli ve telifi gereken mesele, encümenlerin birbirleriyle ve encümenlerin alelümum Hükümet lâyihası ile telifi lâzımgeldiği noktasıdır. Bize ne, Hükümet Sözcüsü, ne encümenler bu madde üzerinde her hangi bu hususa dair, aydınlatıcı bir fikir getirmediler.

Arkadaşlar, otomobilin camına atılan taşın camı kırmadan, onu çatlatıp parçalarının da bir merkezden inşaa etmesi gibi, bugün bu kanunun üçüncü maddesine verilecek istikamet de eğer yanlış olursa, ikinci maddedeki ihmallerle beraber; üçüncü maddede tebellür edecek ve bir daha tashih kabul etmeyecektir. Üçüncü maddede encümenlerin Hükümetin lâyihasından niçin ayrıldıklarını anlamak istiyoruz. Encümenler Umum Müdürlük isimleri üzerinde Hükümete nazaran o kadar bâriz bir farkla geldiler ve birbirleriyle tevhid edilmesi icabeden o kadar çok şeyle geldiler ki, Hükümet lâyihası ile encümenler arasındaki bu farkların muhik esbabı mucibesinin ne olduğunu bilmeden bu dört noktai nazarı telif etmemize imkân yoktur. Bize böyle 4 ayrı lâyiha ve mazbatanın gelmesi Meclisi Âlinin teşriî hayatında rasladığı en güç müzakere safhalarından belki de ilkinin teşkil etmektedir. Neden dolayı Meclisi Âli bu müşkilâta mâruz bırakılıyor? Neden dolayı Hükümetle encümenler aralarındaki prensip farklarını telif etmeden buraya geliyorlar? Bendeniz buna bir nebze temas edeceğim ve sebebini sormakta da devam edeceğim.

Muhterem arkadaşlar, kanunun en mühim maddesini ve temel taşı teşkil ettiğini mütaaddit defalar arz ettiğim bu 3 ncü madde ile Hükümet esaslı teşkilât olarak her yerde bulunması gereken teşkilât kademelerinden gayrı, Tetkik Heyeti, İmar ve Mesken Umum Müdürlüğü, İskân Umum Müdürlüğü, Yapı Malzemesi Umum

Müdürlüğü gibi ana teşkilâtları getirmiş bulunuyor. Fakat bu maddede de yine bir toprak makamını Hükümet dile getirmemiştir. Maalesef iki defa kürsüye çıkıp Bütçe Encümenini müdafaa eden arkadaşımızın konuşmasında da, ve Sayın Vekilin heyeti umumiyesi üzerinde bizlerden sonraki konuşmasında getirdikleri kanunla sözleri arasında göze çarpan bir farka da temas edeceğim.

Hâlâ toprak getirmiş olduklarından bahseden Sayın Vekil lâyihada bir toprak makamını maalesef getirmemişlerdir. Bilâkis esbabı mucibede de bahsedildiği üzere toprağı atarak İskân Müdürlüğünü almak yoluna gitmişlerdir. Toprağı almak için encümenlerin de mazbatalarında ileri sürdükleri fikirle buradaki beyanları arasında tezat vardır. Neyi izah ettiklerini hâlâ anlıyamadım, şu âna kadar da anlamış değilim. Bir kanun müzakere edilir de bunun nesi müdafaa edildiği anlaşılmazsa Meclisi Âli bu kanunu nasıl tasdik eder, millete sunar ve tatbikata tevdi eder? Zira biz kanunun en canahcı nüasını anlamış değiliz.

Muhterem arkadaşlarım, Hükümetin getirdiği bu esas vazifelere taallük eden Umum Müdürlüklere mütenazır olarak bakınız encümenler ne yapmışlar:

Nafia Encümeni 3 ncü maddenin (F) fıkrasında Hükümetin getirdiği İmar ve Mesken Umum Müdürlüklerini bir kalemde atmış, buna mukabil Plânlama ve İmar Umum Müdürlüğünü almış. Ama, Hükümetin İmar ve Mesken U. Md. lük vazife maddesini de aşağı yukarı aynen tekrar eylemiştir. Yani, Hükümetin kendi Umum Müdürlüğüne verdiği vazifeleri Nafia Encümeni sırf isim değiştirmek suretiyle ortaya koymak istemiş. Yani bu Umum Müdürlüğe de aşağı - yukarı Hükümetle aynı vazifeyi vermiş. Yalnız, baştan altı tane fıkra alınmış ve altı mütaakıp fıkra alınmamış. Bundan maksat nedir, bu, izah edilmiş değildir. Ne mazbatalarından, ne encümen sözcülerinden bunların sebeplerini öğrenemedik.

Muhterem arkadaşlarım, Nafia Encümeni (G) fıkrasında, Mesken U. Müdürlüğünü koymuş. Halbuki Hükümet İskân Umum Müdürlüğü diyerek karşımıza gelmiştir. İskânı Nafia Encümeni tamamen atmıştır. Nafia Encümeni ve diğer iki encümen bidayette ikinci maddede topraksız çiftçiye toprak tevziini sokmak suretiyle çok hayırlı bir tamamlama yapmış olmasına rağmen burada

bunu neden tamamen silip atmıştır? Bu suretle ikinci maddede kabul ettiği prensibi 3 ncü maddede külliyyen kökünden kazımıştır. Halbuki 2 nei maddenin (C) fıkrasında encümenler hiç şüphesiz, Toprak ve İskân Umum Müdürlüğünden ilham almak suretiyle, bize bir şeyler yapmış oluyorlardı.

Sonra 2 nei maddede iyi - kötü iskâmı alabiliyor ve toprak üzerinde bir iki kelime ile duruyordu. Buna mukabil 2 nei maddeye soktuğu esas 3 ncü maddede bir balta ile atmış, gitmiştir. Bu prensip farkları halledilmedikçe, encümenle Hükümet anlaşmadıkça biz hakem olarak neye karar vereceğiz?

Muhterem arkadaşlar, kezalik Nafia Encümenince vilâyetlerde iskân müdürlükleri ve şeflikleri kurulmuyor; Hükümet teklifinde bulunduğu halde. Hükümet imarı, iskâm koyuyor, Nafia Encümeni imarı koymuyor, iskâm koyuyor. Bu farkın sebepleri nedir? Bunu da anlamış değiliz.

Gelelim Dahiliye Encümenine : Dahiliye Encümeni, Nafia Encümeninin izinden yürümüştür. Bunlar aşağı - yukarı yek şekilde karşımıza gelmişlerdir. Nihayet Bütçe Encümeni de bu maddede aynı şeyi kabul etmiştir. Bu suretle müttetik üç encümenle Hükümet karşı karşıya birbirine cephe almış durumdadırlar. Fakat aynı partiye mensub oldukları için olsa gerek, gelip burada birbiriyle bu hususta münakaşaya girmemişlerdir. Ümid ederim ki, bundan sonra bu, ortadan kalkar da biz de neyi kabul edeceğimizi biliriz.

Bendenize gelince; Hükümetin teklifini esas tutarak ve realitelere dayanarak bâzı noktaların Umumi Heyetçe tadilen kabul buyurulmasını natık bir teklif takdim ve istirham ettim. Şimdi burada bu teklifi izah edip kıymetli vakitlerinizi almak istemiyorum. Takririm okunduğu sırada dikkatli dinlenecek olursa mesele tavazzuh edecektir.

Mâruzatımı burada kesiyorum. Hürmetlerimle, efendim.

REİS — Encümen.

BÜTÇE ENCÜMENİ ADINA ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, Asım Eren Beyefendinin encümenler ve encümenlerle Hükümet arasındaki tezatlar diye ısrarla bahsettikleri için, nihayet huzurunuzu işgal etmek mecburiyetinde kaldım.

Bir kanun lâyihası encümenlerden geçince, her encümeninde tabiatıyla müzakere edilir ve o

encümenin ekseriyeti ile veya ittifakı ile son şeklini alır ve kaç encümeninden geçerse, aynı şekilde her encümeninde ayrı ayrı ve müstakillen kanun lâyihası müzakere ve kendi encümenlerinin ekseriyeti veya ittifakı ile hâsıl olan netice o encümenin noktai nazarı olarak Yüksek Meclise getirilir. Tabiatıyla ki, encümenler arasında birtakım görüş farkları olabilir, hattâ Hükümetle encümen arasında görüş farkları olabilir. Zaten bu kanun lâyihasının encümenlerde müzakere edilmesinin hikmeti de budur. Bunu tezat diye izah etmeye bir türlü aklım ermiyor, bunun için cevaptan müstâgni sayıyordum. Fakat tezat var diye ısrar ettikleri için huzurunuzda çıkıp cevap vermek mecburiyetinde kaldım. Elbette encümenlerde bir kanun lâyihası değiştirilecektir ve değiştirilmiştir. Tezatlâ gelmiş olmak mü lâzım. Ne istiyorlar, neyi istiyorlar? Hükümet lâyihasını harfiyyen biz de takabbül mü ederek getirecektik?

İktidar partisi, muhalefet partisi diye bâzı sözler sarf ettiler, burada. Bu sözleri tamamen yersiz sayıyorum. Çünkü değiştirmeden getirmiş olsaydık belki bu sözler bir dereceye kadar mâkul olabilirdi. Fakat böyle bir isnat ve iddiayı kendilerine yakıştıramadım.

Şimdi; mademki arzu ettiler; kısa kısa izah edelim, niçin değiştirdik? Hükümet, lâyihasında imarı iskânla tev'em görerek iskânı koymuştur ve bu noktai nazarla Yüksek Meclise gelmiştir. Nafia Encümeni; iskân, bilhassa iç iskân mevzuunda toprağın da iskândan ayrılmaması gerektiğini ve bunların birbirinin lâzımı gayrimüfariki olduğunu tebarüz ettirerek, hükümetle mutabık olarak karara bağlamıştır. Hükümet, Nafia Encümeninde ve Nafia Encümenini takibeden gerek Dahiliye, gerekse Bütçe Encümeni müzakerelerinde Nafia Encümeninin noktai nazarını kabul etmiş, hükümet de buna mutabakatını bildirmiştir. Şimdi Mecliste Bütçe Encümeninin mazbatasını üzerinde müzakere yapıyor. Bu tezat ne demektir? Neresinde bunun tezat? Değişiklikler tezat diye gösterilmemelidir. Bendeniz Umumi Heyeti üzerindeki müzakereler sırasında ve 2 nei maddenin cevaplandırılması sırasında toprağı niçin koyduğumuzu izah ettim ve şimdi de kısaca arz ettim. Binaenaleyh «mazbatada veya sözcülerin sözlerinde buna dair hiçbir fikir geçmemiştir» mütalâasını bendeniz yersiz buluyorum.

Tekrar ediyorum; iç iskânda toprak mefhumu münderiç olduğu için biz zaten mevcudolan müstakil Toprak ve İskân Umum Müdürlüğü'nün birbirinden ayrılmasını doğru bulmadık ve beraberce bu vekâlete bağladık. İşte bu bağlayışın tabii neticeleri olarak icabeden değişiklikleri yaptık. Bu değişiklikler bu noktâi nazarı ve bu fikrin tabii neticeleridir. Binaenaleyh bunları arkadaşımızın tezat olarak beyan etmesini ve anlaşılmaz mefhumlar olarak ileri sürmesini ben anlıyamadım.

«Toprak teşkilâtı bu kanunun hangi maddesinde vardır?» Buyurdular. Biraz evvel işaret ettiğim gibi, 20 nci maddesinde vardır. Toprak ve İskân Umum Müdürlüğü'nün bu vekâlete bağlanmış olduğunu tekrar ediyorum. Bu, lâyihamızda sarîh olarak mevcuttur. Binaenaleyh Toprak ve İskân Umum Müdürlüğü kaldırılmamıştır. Toprak Umum Müdürlüğü, halen yürürlükte bulunan vazife ve teşkilât Kanununda mündemiçtir. Tekrar ediyorum ki, eğer İmar Vekâleti ilerde tetkikatı sırasında bu umum müdürlüğün vazife ve teşkilâtında ıslaha ihtiyaç görürse elbetteki bunu o zaman Yüksek Meclise tekrar getirecektir.

Bu itibarla sadece bu kanunla verilmiş olan vazifeleri ile müstakil Umum Müdürlüğün buraya bağlanması ile bu vazife bu vekâletin asli vazifeleri arasına girmiş bulunmaktadır. Binaenaleyh maddede hiçbir vuzuhsuzluk yoktur, aynen kabulünü arz ve rica ederim.

REİS — Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Muhterem arkadaşlar; bölge teşkilâtı hakkındaki konuşmamı Ömer arkadaşım ya tamamıyla alamamış veya beni dikkatle dinlememişler. Bendeniz bölge teşkilâtının Anayasa ile münasebetini izah etmiştim. Anayasamız bugün, hepinizin bildiği gibi, taşra idaresini vilâyetler, kazalar, nahiyeler ve köylerden ibaret olarak tadat ve tasrih etmiştir. Bu kurulan teşkilât ondan başka bir teşkilât olduğu için esasa ırcamı rica etmiştim.

Sonra; bugün taşra idaresinin bir nevi anayasası olan İl İdaresi Kanunu da kurulacak bu gibi umumi hizmete mütenazır teşkilâtın vilâyetler esasına göre kurulmasını emretmektedir. Hatâ bunların memurlarının tâyininde vilâyet esasına mütenazır olması hususunda hüküm şevk etmiş bulunmaktadır. O itibarla bölge teşkilâtının mahzurlarını arz etmiştim... Arkadaşlarımın

misal olarak ileri sürdükleri bir iki teşkilât, mülhak bücegelidir. Devlet Su İşleri, Karayolları gibi... Bunların da aslında bugünkü teşkilâta mütenazır olması lâzımdır. Fakat istisna edilenler mülhak bütçeli idarelerdir. Halbuki şimdi müzakere ettiğimiz teşkilât mülhak bütçeli değildir. Umumi idareye mütenazır bir teşkilât kuruyor. Kurulunca da umumi idarenin tâbi olduğu esaslara elbette uyması lâzımdır. Hükümet, vilâyet teşkilâtını bölge esaslarına göre değiştirmeyi kabul ediyorsa niçin bunda acele etmiyor? Kabul etmiyorsa niçin istikametten inhiraf ediyorsunuz?

Benim fikirlerim bundan ibarettir. Umumi esaslar da Anayasa ve İl İdaresi Kanununda derpiş edilmiştir.

SÜLEYMAN KURANEL (Gaziantep) — Anayasanın kaçınca maddesi?

MEHMET HAEZR (Kars) — Zannederim 89 veya 90 nci madde olacak. İl İdaresi Kanunu da bunu tayyeder.

REİS — Devam buyurun, efendim. Milletvekilinden sual sorulmaz.

MEHMET HAZER (Devamla) — Anayasanın o maddesinin numarasını şimdi hatırlıyamıyorum. Mülki taksimatı iktisadi münasebet ve coğrafi vaziyeti itibariyle vilâyetlere münkasem olduğunu ifade eder. Binaenaleyh Anayasa ile münasebeti buradan gelir. Diğer taraftan hukuki bedahettir; sarahaten bir kanun hükmü ilga edilmedikçe o, hüküm meriyette kalır. Şimdi, bu kanun lâyihası ile mer'i bulunan hükümler sarahaten ilga edilmedikçe birtakım ihtilâflar doğacaktır. Bunda ısrara lüzum yoktur. Tatbikatta acı neticeleri görülecektir. Vazife münasebetleri bakımından bölge teşkilâtı ile vilâyet teşkilâtı arasında daima ihtilâflar doğuracaktır ve doğmaktadır. Onun için umumi esaslara ırca lüzumdur. Talebim kabul edilir veya edilmez. Takdir Yüksek Heyetindir.

REİS — İbrahim Saffet Omay.

İBRAHİM SAFFET OMA Y (Ankara) — Arkadaşlar, ben bölge teşkilâtının aleyhinde bulunan arkadaşlarla hemfikir değilim. Şüphesiz ki, bu vekâlet teşkilâtı mülkiyeye paralel olarak teşkilât kurup memleket sathında, vatan sathında topyekûn bir imar faaliyetine geçemez, geçemiyecektir de. Buna mukabil elbetteki imar işlerini parça parça ele alacaktır, bölge bölge

ele alacaktır. Kaldı ki, sistemli, plânlı ve neticeten verimli bir çalışma da ancak bu suretle mümkün olur. Binaenaleyh realiteye uymaya mecburuz. Vekâlet faaliyete geçeceği bölgeyi ciddi etüdlerle iyice takdir etmeli, tâyin etmeli ve çalışmalıdır. Farz edelim ki, teşkilâtı mülkiyeye paralel olarak vilâyetlerde, kazalarda, her yerde imar şeflikleri, imar memurlukları kurduk, orada imar faaliyeti yoksa o memur ne yapacak, imar personelinin vazifesi ne olacaktır? Şu olacak arkadaşlar: İdare âmirlerinin sevkü idaresine tâbi olacak birtakım müteferrik müteferri işlerde çalıştırılacak veya boş oturacaklardır, boşuna maaş alacaklardır.

Halbuki, memleketimizin ne bu avareliğe, ne de maaş verme bakımından bu israf denebilecek hale tahammülü vardır. Binaenaleyh kanaatimece iyi tatbik edildiği takdirde bölge usulü iyidir.

Tekrar ediyorum arkadaşlar, realist olalım. Hürmetlerimle.

REİS — Servet Sezgin Beyefendi, sualinizi lütfen sorunuz.

SERVET SEZGİN (Çanakkale) — İkinci maddeye göre Toprak İskân Umum Müdürlüğü İmar ve İskân Vekâletine bağlandığına ve bu üçüncü maddede kuruluş arasında gösterilmediğine göre ismi bundan sonra Mesken Müdürlüğü mü olacak, yoksa Toprak ve İskân Umum Müdürlüğü olarak mı kalacak? Öyle olacaksa

üçüncü maddede bu suretle gösterilmesi icabetmez mi idi?

REİS — Encümen.

BÜTÇE ENCÜMENİ ADINA ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Müstakil umum müdürlükleri vekâletin kendi bünyesi teşkilâtında ayrıca göstermeye lüzum olmadığına kaaniiz. Nitekim Nafia Vekâleti Teşkilât Kanununda Su İşleri Umum Müdürlüğü, Karayolları Umum Müdürlüğü yazılı değildir. Onların kanunlarında Nafia Vekâletine bağlı oldukları yazılıdır. Binaenaleyh bağlılığı bu şekilde tebarüz ettirdikten sonra vekâletin doğrudan doğruya bünyesine dâhil olan bu teşkilâtın bu kadarla kalması ve umum müdürlüklerin burada gösterilmesi daha doğru olur.

İsmi Toprak ve İskân Umum Müdürlüğü olarak kalacaktır.

REİS — Başka söz istiyen var mı? (Yok sesleri)

Madde ile ilgili dört taktırir vardır.

Niğde Mebusu Asım Eren, Adana Mebusu Kemal Şarıbrahimoğlu, İstanbul Mebusu Sedat Çetintaş ve Adana Mebusu Saim Karaömerlioğlu tarafından verilmiş olan bu taktırirleri reyinize arz etmiyorum. Zira şu anda karar nisabı mevcut değildir. Bu sebeple 30 Nisan 1958 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma sati : 16,35

7. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — TAHRİRİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — Çankırı Mebusu Kâmil Tabak'ın, Çankırı içme suyu tesislerinin ikmali hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in tahriri cevabı (7/78)

17. II. 1958

Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine
Aşağıdaki sorunun Dahiliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet

buyurulmasını saygı ile rica ederim.

Çankırı Mebusu
Kâmil Tabak

Çankırı Belediyesi içme suyu 1953 tarihinde İller Bankası tarafından mütâahhidine ihale edildiği halde bugüne kadar neticelendirilememiştir.

İkmali hususunda ne düşünüldüğü?

T. C.

Dahiliye Vekâleti

16. IV. 1958

M. İ. G. M.

2. D. Ş. M.

Sayı: 622 - 406 - 16/8639

Özü: Çankırı Mebusu Kâmil Tabak'ın tahrirî sual takriri hakkında.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

19. II. 1958 gün ve Kanunlar Müdürlüğü 7-78-839/2818 sayılı yazıları ile alınan Çankırı içme suyu tesislerinin ikmali hususunda ne düşünüldüğüne dair Çankırı Mebusu Kâmil Tabak tarafından verilen tahrirî sual takriri üzerine yaptırılan incelemede:

Suyun membandan alınarak beldeye isale edilmesi ve depolanmasından ibaret olan Çankırı içme su inşaatı işi, 1 380 966,35 lira keşif bedeli üzerinden % 19,1 tenzilâtla 5. III. 1954 tarihinde Oktaş İnşaat Kollektif Şirketine ihale edilmiştir.

Ancak; devamlı şekilde tesirini göstermeye başlayan kurak yıllar yüzünden projede isaleleri derpiş edilen menbaların verimlerinin azaldığı görülerek bu noksanlığın başka yollarla telâfisi çareleri araştırılmıştır. İsale güzergâhında bulunan Handeri mevkiindeki yeraltı sularından faydalanmanın kabil olacağı düşünülerek, bu mevkiide gerekli drenaj hafriyatına başlanılmış ve bu ameliye neticesi beldenin mütebaki su ihtiyacının buradan temin olunabileceği sonucuna varılarak tatbikat projesinin bu esasa göre tanzimi için drenaj sistemi hafriyatının yapılması, suların verimlerinin ölçülmesi ve asgâri su mevsiminin beklenmesi gibi âmil-ler tatbikat projesinin tanzimini 1956 yılı sonlarına kadar uzatmıştır.

Tadilen yapılan ve Nafia Vekâletince de tasdik edilmiş olan katî projeye göre 3. IX. 1956 tarihinde aktedilen ek mukavele hükümleri gereğince işin yürütülmesine başlanılmıştır.

30 kilometreden ibaret olan isale borularının yekûnu 1 140 ton olup bugüne kadar ihtiyacın % 70 i mahalline sevk edilmiştir.

Adıgeçen beldenin su ihtiyacı göz önünde bulundurularak boruların % 80 inin tahsisi beklenmeden müteahhitler işe başlatılmış ve 1957 senesi inşaat mevsiminde kaptaj tesisatının % 70 i, isalede 12 kilometrelik hendek hafri-

yatı, 4 kilometrelik boru fersiyatı yaptırılmış ve depo hafriyatının tamamı ikmal ettirilmiştir.

200 milimetrelik kutrunda olan bakiye % 30 isale borusu ihtiyacı da temin edilmiştir.

Keyfiyeti saygı ile arz ederim.

Dahiliye Vekili
Dr. Namık Gedik

2. — *Malatya Mebusu Kâmil Sürenkök'ün, Darende kazasının Kuluncak nahiye merkezinde pazar yeri yaptırılmak maksadiyle istimlâk edilen mahalde satılan dükkân yerlerine dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in, tahrirî cevabı (7/103)*

26. III. 1958

T. B. M. Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Dahiliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi rica ederim.

Saygılarımla.

Malatya Mebusu
Kâmil Sürenkök

Darende ilçesinin Kuluncak bucak merkezinde pazar yeri yaptırılmak maksadiyle istimlâk edilen mahalde, muhtar kaç dükkân yeri, kimlere ve ne kadar bedelle satmıştır, bu satışlar müzayede ile mi, pazarlıkla mı satılmıştır? Satış bedeli olan miktar nereye sarf edilmiştir ve bu işte muhtarın suiistimal ettiği doğru mudur?

T. C.

Dahiliye Vekâleti

19. IV. 1958

M. İ. G. M.

3. D. R. Ş. Ş. M.

Sayı : 631-537-6/8839

Kuluncak nahiyesindeki pazar yerine ait dükkânlar hakkında

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

28. III. 1958 tarihli ve Umumi Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğü 7-103/989-3705 sayılı yazınıza karşılıktır.

Darende kazasının Kuluncak nahiye merkezinde pazar yeri yapılmak maksadiyle istimlâk edilen mahalle yaptırılmış bulunan dâkkânlara ve mezkûr köy muhtarının bu dükkânlar münasebetiyle suiistimalde bulunduğu dair Malatya Mebusu Kâmil Sürenkök tarafından Yüksek

Başkanlığımıza verilen tahriri sual tahriri üzerine gerekli inceleme yaptırıldı :

1. Darendede kazasına bağlı Kuluncak nahiyeye merkezinde ve Kapıönü mevkiinde bulunan iki dönüm yer, 2 000 lira bedel mukabili 1955 yılında istimlâk olunarak mezkûr saha pazar yerine tahsis ve buraya 21 muvakkat dükkân (baraka) yapılmasına köy ihtiyar meclisince karar verildiği,

2. İlişik listede isimleri yazılı olan ve köy idaresine 150 şer lira teberruda bulunan 20 şahıs ile 75 lira teberru eden bir şahıs ki, ceman 21 şahsa, ihtiyar meclisince 15 er metrekare olarak ölçtürülüp tesbit olunan mahallere dükkân yapmalarına (muvakkat baraka) izin verildiği,

3. İki dönemden ibaret olan pazar yerinin muayyen yerlerine, yaptırılmasına muvafakat olunan 21 barakanın işgal ettiği saha 315 metrekare olup barakaların yapıldığı yerlerin satılmadığı ve mülkiyetinin köy idaresine aidolduğu, idarenin ileride bu mahalle, otel, han ve dükkânlar yaptırarak nahiyenin inkişafına hizmet ve köye varidat temin edeceği, bu cümleden olarak, İller Bankası 1955 yılı kârından ayrılan 10 008 lira ile bahsi geçen pazar yerinde otel ve han inşasına bu yıl başlanılacağı,

4. İhtiyar meclisi pazar yerinde yapılan muvakkat dükkânların yerini satmış olmayıp köy idaresine 150 şer lira teberruda bulunanlara vermeyi karar altına almış bulunduğundan, müzayedede, pazarlık ve satış gibi mevzular bulunmadığı,

5. Köy idaresince 21 şahıstan makbuz mukabili tahsil olunan ceman 3 075 liranın 503 lirası, pazar yerinin, nahiyenin 22 köyüne tanıtılması için yapılan dâvete, 180 lirası dükkân yerlerinin ölçüm işlerine, 1 020 lirası, yapılacak otel ve han inşasına hazırlık olmak üzere satın alınan 54 kavak ağacına 210

lirası da pazar yerinin tesviye ve tanzimine sarf edilmiş ve bu işlere harcanan ceman 1 913 liradan bakıye 1 162 liranın halen mevcut bulunduğuy, anlaşılmıştır.

Ancak; Kuluncak nahiyesinde pazaryeri yapılmak üzere istimlâk olunan yerin, köy idaresine teberruda bulunanlara muvakkat kaydiyle de olsa verilmesi ve köy idaresinin, dükkân yeri olarak verdiği şahıslardan kira almaması ve işgal müddetini gösterir bir mukavele yapmaması hususunda, ve ayrıca tahsil olunan meblâğın bütçe harici sarf olduğu da anlaşıldığı takdirde muhtar hakkında takibata girişilmesi cihetlerinden valiliğe gerekli emrin verildiğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Dahiliye Vekili
Namık Gedik

Sıra No: Adı ve soyadı

1	Bektaş Yenitur
2	Hacı Mecit
3	Mustafa Poyraz
4	Mehmet »
5	Osman »
6	Sırrı Nacar
7	Ali Zengin
8	Hüseyin Nacar
9	Hacı Poyraz
10	Ali ve Mehmet Eser
11	Ali Yenitur
12	Bali Köse
13	Şeyh Hasan Sarıkaya
14	Hüseyin Hüsnü Yenitur
15	Hasan Karakuş
16	Mustafa Poyraz
17	Haydar Yıldırım
18	Abdullah Nacar
19	Alhas Yılmaz
20	Bekir »
21	Mehmet Kavak